

A. S. Sagdullayev, V. A. Kostetskiy

QADIMGI DUNYO TARIXI

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfi uchun darslik

O'zbekiston Respublikasi
Xalq ta'limi vazirligi nashrga
tavsiya etgan

Toshkent
2022

KBK 63.3(0)ya72
YÖK 94(100)(075.3)
S-16

A. Sagdullayev, V. Kostetskiy.

Qadimgi dunyo tarixi: umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfi uchun darslik / A. Sagdullayev, V. Kostetskiy. 2022. – 192 b.

Taqrizchilar:

- D. M. Kenjayev - Prezident ta'lim muassalari agentligi direktorining birinchi o'rindbosari.
O'. M. Mavlonov – tarix fanlari doktori.
B. B. Aminov – tarix fanlari doktori.
O. P. Kobzeva – tarix fanlari doktori.
T. M. Bagdasarova – Toshkent shahridagi 49-umumiy o'rta ta'lim maktabining tarix fani o'qituvchisi.

*Respublika maqsadli kitob jamg'armasi mablag'lari
hisobidan chop etildi.*

*Original maket va dizayn konsepsiysi
Respublika ta'lim markazi tomonidan ishlandi.*

MUNDARIJA

Kirish.....	5
-------------	---

I BO'LIM

Eng qadimgi tuzumdan sivilizatsiya sari

1-§. Qadimgi tarix ildizlari.....	7
2-§. Eng qadimgi odamlarning rivojlanish bosqichlari.....	11
3-§. Urug'chilik jamiyatি.....	17
4-§. Eneolit va bronza davri.....	21
5-§. O'rta Osiyo temir asriga o'tish davrida	26

II BO'LIM

Qadimgi Sharq va O'rta Osiyo

6-§. Nil vodiysi va uning aholisi	28
7-§. Qadimgi Misr va qo'shni davlatlar.....	32
8-§. Qadimgi Misrda din.....	34
9-§. Piramidalar va daxmalar	36
10-§. Qadimgi Misr madaniyati	40
11-§. Mesopotamiya sivilizatsiyalari	43
12-§. Bobil podsholigi	48
13-§. Old Osiyo davlatları	52
14-§. Ahamoniylar davlati	55
15-§. Qadimgi Hindistondagi ilk sivilizatsiya.....	58
16-§. Qadimgi Hindiston madaniyati	62
17-§. Qadimgi Xitoy sivilizatsiyalari	66
18-§. Miloddan avvalgi III asrda Xitoy	69
19–20-§. O'zbekiston hududidagi qadimiy davlatlar	73
21-§. Zardushtiylik va "Avesto”	81

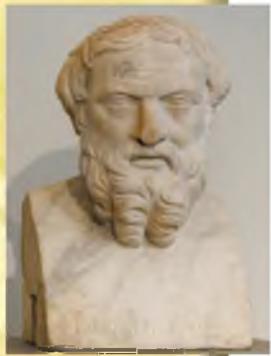

III BO'LIM

Qadimgi Yunoniston

22-§. Antik tarixning boshlanishi.....	85
23–24-§. Qadimgi Yunonistonning yuksalishi	88
25-§. Yunon koloniyalari	93
26-§. Afinada demokratiya	95
27–28-§. Yunon-fors urushlari. Makedoniyaning Yunonistonni bosib olishi.....	99

29-§. Yunon fuqarolari tarbiyasi.....	103
30-§. Qadimgi Yunoniston madaniyati	105
31-§. Qadimgi Yunoniston olimlari va mutafakkirlari	109
32-§. Qadimgi Yunoniston afsonalari	111

IV BO'LIM

Mil. avv. VI – mil. III asrlarda O'rta Osiyo

33–34-§. Ahamoniylarning O'rta Osiyoga bosqinchilik yurishlari	114
35–36-§. O'rta Osiyo aholisining yunon-makedon istilochilariga qarshi kurashi	122
37-§. Salavkiylar davlati va Yunon-Baqtriya podsholigi	128
38–39-§. Qadimgi Xorazm	132
40-§. Qadimgi Qang' va Davan davlatlari.....	137
41-§. Kushon davlati.....	143
42-§. Buyuk ipak yo'li	148

V BO'LIM

Qadimgi Rim

43-§. Qadimgi Italiya va uning aholisi	151
44-§. Rim respublikasi.....	154
45-§. Rim respublikasida hayot.....	158
46-§. Qullar va gladiatorlar	161
47-§. Rim respublikasining qulashi	165
48-§. G'arbiy Rim imperiyasining tanazzuli va halokati.....	169
49–50-§. Qadimgi Rim madaniyati.....	173

Ilova

Tarixiy atamalar lug'ati	178
Qadimgi dunyo tarixi sanalarda	181
Yakuniy takrorlash	186
Qadimgi dunyo tarixiga oid geografik va tarixiy nomlar	188
Qadimgi dunyo tarixidagi ismlar.....	189

Tarix hayotning haqiqiy o'qituvchisidir. Insoniyatning tarixiy rivojlanishidan to'g'ri xulosa chiqarilsa, ko'plab xatolardan qochish mumkin. Tarix bizni sabrli bo'lishga, shoshilmaslikka, ishlarimizni o'ylab ko'rishga o'rgatadi.

KIRISH

Bugun Yer yuzidagi ko‘pgina odamlarni uzoq o‘tmish, o‘z xalqi va mamlakati tarixi qiziqtiradi. Qadimgi dunyo tarixi ushbu o‘tmishni o‘rganadi. Bu tarix turli-tuman arxeologik va yozma manbalarda o‘z aksini topgan. Ular qadimiy davr odamlarining hayoti va faoliyati haqida hikoya qilib, savollarimizga javoblar topishga ko‘maklashadi.

Inson tosh qurollarni yasashdan to metallni kashf qilguncha, eng oddiy turarjoylarni qurishdan to dastlabki shaharlarni buniyod etguncha, turli-tuman hunarmandchilik buyumlari, yozuv va boshqalarni yaratguncha uzoq tarixiy yo‘lni bosib o‘tdi.

Insondagi yaratuvchanlik sifati doimo qadrlanib kelgan. Hatto qadim zamonlarda, uzoq ajdodlarimiz hayoti xavf-xatar, tashvishlarga to‘la bo‘lganda ham, ular olamni anglashga harakat qilishgan. Bu esa ma’naviy madaniyat rivojlanishi uchun poydevor bo‘lgan.

Bizning Vatanimiz – O‘zbekiston uzoq va shonli tarixga ega. Aynan shu zaminda uzoq o‘tmishda o‘ziga xos sivilizatsiya yaratildi. Bu yerda qadimgi shaharlar va davlatlar tashkil topgan. Ziroatchilar, hunarmandlar va quruvchilar o‘zlarining mehnati va yaratuvchanlik salohiyati bilan o‘lka dovrug‘ini olamga yoyganlar.

Vatanga muhabbat bosqinchilarga qarshi kurashgan xalq qahramonlari jasoratida namoyon bo‘ladi. Ular yurt ozodligini o‘z hayotlaridan ustun qo‘yganlar.

Ajdodlarimizning jasorati va amalga oshirgan buyuk ishlari qalblarda vatanparvarlik hissini uyg‘otadi, har birimizga Vatan manfaatlarini himoya qilishni o‘rgatadi. Shu bois har birimiz o‘z Vatanimiz tarixini bilishimiz va boshqa mamlakatlar xalqlarining tarixi va madaniyatiga hurmat bilan qarashimiz kerak.

Yer yuzida odam paydo bo‘lganidan to milodiy

476-yilda G‘arbiy Rim imperiyasi qulaguniga qadar kechgan voqealar tarix fanida
qadimgi dunyo tarixi deb ataladi.

Qadimgi dunyo tarixi turli manbalarda o‘z aksini topgan.

Xattot haykali

Tarix bizni zo‘ravonlik bilan hamma narsaga erishishga emas, balki o‘zaro murosa va boshqalarga hurmat bilan munosabatda bo‘lishga o‘rgatadi. Tarixni sana va nomlar uchun emas, balki ajdodlarning bebaho yaratuvchanlik tajribasi uchun o‘rganish kerak.

Xalqimiz azaldan ezgulik, tinchlik va bunyodkorlikka intilgan. Bu intilish tarixiy an'analar va boy ma'naviyatga asoslangan, mamlakatimizning buguni va kelajakdagi rivojlanishi, gullabyashnashi har jihatdan shunga bog'liq. Biz ajdodlarimizning ezgu ishlarini davom ettirishimiz lozim.

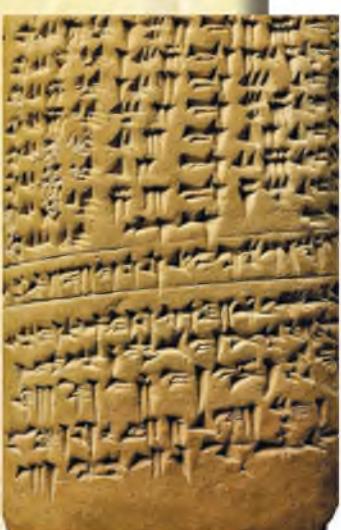
DARSLIK MATNI BILAN ISHLASH

Ushbu darslikni o'qir ekansiz, ko'plab tushunilishi qiyin bo'lgan so'zlarga, tarixiy atama va iboralarga duch kelasiz. Ularni yodlash, esda saqlash kerak bo'ladi. Ushbu maslahatlarimizni diqqat bilan o'qing, ular o'rganilayotgan mavzuni eslab qolishingizga yordam beradi.

Uyga berilgan topshiriqlarni tayyorlashda quyidagilarga rioya qiling:

Qadimiy yozuv
namunalari

- 1 → Darsda yozib olganlaringizni bir necha bor o'qing.
- 2 → O'qishdan oldin mavzu sarlavhasiga diqqat qiling, darsda nimalar deyilganini eslang.
- 3 → Har bir mavzu oxirida berilgan savollarni o'qing. Shunda siz yozganlaringizni o'qiganingizda nimalarga e'tibor berish lozimligini va o'qiganlaringizni qay tartibda bayon etish kerakligini bilib olasiz.
- 4 → Matnni taxminiy qismlarga bo'ling va har birining asosiy mazmunini o'z so'zlaringiz bilan aytинг, keyin butun mavzuni gapirib bering. Gapira olmasangiz, qiyin joylarini qayta o'qing. Takrorlang. Darslik matnini yod olish kerak emas.
- 5 → Matnni o'qish jarayonida unda eslatilgan rasm va jadvallarni topping, izohlarini o'qing, matnda uchragan shaharlar, mamlakatlar nomlarini xaritadan topping.
- 6 → Savollarga javob bering va mavzu oxiridagi topshiriqlarni bajaring.

I BO'LIM

ENG QADIMGI TUZUMDAN SIVILIZATSIYA SARI

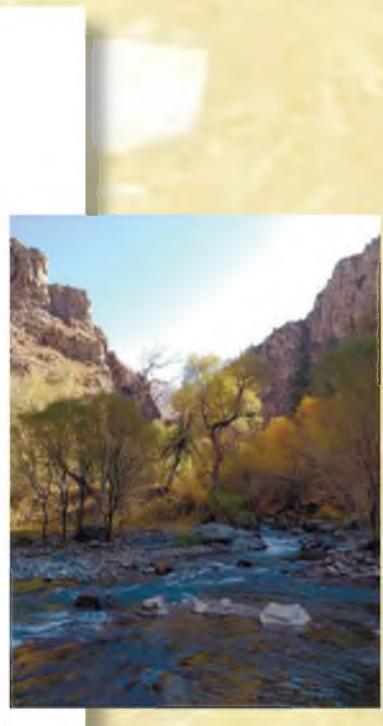
1-§. Qadimgi tarix ildizlari

Viqorli tog‘lar qoyalarida asrlar davomida qorlar erimaydi. Tog‘ jilg‘alari qo‘shilib, toshqin daryolarni hosil qiladi. Qush uchsa, qanoti kuyadigan sahro, poyonsiz cho‘llarda issiq shamol esib turgan. Karvon yo‘llari kesishgan joylarda dunyoning turli mamlakatlaridan kelgan odamlar to‘planib, qizg‘in savdo-sotiq qilishardi.

Yurtimizning ziroatkor vohalarida asrlar davomida bog‘lar gulga cho‘mardi. Yozma manbalar mardimaydonlarning jasorati haqida so‘zlaydi.

Odamlar cho‘l-u biyobonlarni chamanzorlarga aylantirib, shaharlar, ajoyib inshootlar qurdilar, osmon sirlarini kashf qildilar.

Qarang, osmonda minglab yulduzlar charaqlaydi. Ular shunchalik yaqin tuyuladiki, qo‘l cho‘zsang – yetgudek. Oftobning dastlabki yog‘dularida hashamatli binolarning moviy gumbazlari jilvalanib ko‘rinadi va gumbazlar osmon bilan singishib ketgandek bo‘ladi. Uzoq-uzoqlardan qo‘shiq taralmoqda.

Daryolar sababli
yurtimiz vohalarida
bog‘lar asrlar
davomida yashnab
turgan

veb-saytimiz: **Zokirjon.com**

Zokirjon.com veb-sayti orqali o‘zingiz uchun kerakli ma’lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomeriga telegram orqali bog‘lanishingiz yoki nza456, nza445 izlab telegramdan yozishingiz so‘raladi.

Telegramda murojaatingizga o‘z vaqtida javob beriladi.

6-sinf tarix darsligini to‘liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Telegram kanalimiz:

@Maktablar_uchun_hujjatlar

To‘lov uchun: HUMO 9860230104973329

Plastik egasi Nabiiev Zokirjon

DIQQAT!!!

Sizga bu **OMONAT** qilib beriladi.

To‘liq holda olganingizdan so‘ng:

Faqat o‘zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet orqali veb-saytlarga joylamang.
Kanal va gruppalarga tarqatmang.

**OMONATGA
HIYONAT QILMANG.**

Bizni hizmatdan foydalanib qulay imkoniyatga ega bo‘ling!

Bizda maktablar uchun quydagи hujjatlар mavjud

1. 1-11-Sinflar uchun sinf soati ish reja va konspektlari
2. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan to‘garak hujjatlari
3. Sinf rahbar hujjatlari
4. Metodbirlashma hujjatlari
5. Ustama hujjatlari
6. 1-11-Sinflar uchun barcha fanlardan konspektlar
7. 1-11-Sinflar uchun Ish rejalar (Taqvim mavzu rejalar)
8. Darsliklarning elektron varianti
9. Maktab ish hujjatlari
10. Direktor ish hujjatlari
11. MMIBDO‘ ish hujjatlari
12. O‘IBDO‘ ish hujjatlari
13. Psixolog hujjatlari
14. Xotin-qizlar qo‘mitasi ish hujjatlari
15. Kutubxona mudirasi ish hujjatlari
16. Besh tashabbus hujjatlari
17. Ochiq dars ishlanmalar, taqdimotlar, slaydlar